

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 maja 2023 r.

Pozycja 178

POSTANOWIENIE

z dnia 10 listopada 2022 r.

Sygn. akt Ts 138/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.K. o zbadanie zgodności:

- 1) § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714, ze zm.) w zakresie, w jakim „różnicuje sytuację majątkową (wynagrodzenie) pełnomocnika w razie jego wyznaczenia przez Sąd z urzędu oraz w razie występowania jako podmiot reprezentujący stronę z wyboru”, z art. 64 ust. 2 w związku z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) § 4 ust. 2 rozporządzenia wskazanego w punkcie pierwszym w zakresie, w jakim „przy ustaleniu opłaty w wysokości wyższej, niż określona w § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia nie uwzględnia zmiany wartości siły nabywczej pieniądza jako elementu określającego adekwatność nakładu pracy adwokata, a także w zakresie, w jakim przy ustaleniu opłaty w wysokości wyższej, niż w § 4 ust. 1 ww. rozporządzenia określa kwotę podwyższenia na 150% dla pełnomocnika w razie jego wyznaczenia przez Sąd z urzędu, podczas gdy pełnomocnik reprezentujący stronę z wyboru może otrzymać podwyższenie wynagrodzenia podstawowego w wysokości 600% przy zastosowaniu tych samych kryteriów”, z art. 64 ust. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 28 czerwca 2022 r. (data nadania) adwokat E.K. (dalej: skarżąca), działająca w imieniu własnym, wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

Zarządzeniem sędziego II Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w O. z 1 października 2021 r. (sygn. akt [...]) skarżąca została wyznaczona obrońcą z urzędu dla wskazanego podejrzanego.

Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z 12 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]) zwolnił skarżącą z funkcji obrońcy z urzędu, a postanowieniem z 9 marca 2022 r. (sygn. akt [...]) przyznał na jej rzecz kwotę 221,40 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Postanowieniem Sądu Okręgowego z 11 maja 2022 r. (sygn. akt [...]) utrzymano w mocy zaskarżone przez skarżącą postanowienie w przedmiocie kosztów pomocy prawnej. W uzasadnieniu wyjaśniono, że jej wniosek o przyznanie kwoty 360 zł, powiększonej o wartość podatku od towarów i usług, nie znajduje podstaw w treści obowiązujących przepisów prawa. Zdaniem sądu skarżąca nie wykazała również, jakich czynności adwokackich podjęła się w toku pełnionych obowiązków obrońcy z urzędu, które uzasadniałyby podniesienie zasądanego wynagrodzenia. Sąd nie stwierdził także udokumentowania przez skarżącą ziszczenia się wskazanych przez nią okoliczności uzasadniających tożsamy charakter pracy adwokata ustanowionego obrońcą z wyboru w stosunku do adwokata umocowanego z urzędu, takich jak spotkania z oskarżonym, zapoznanie się z aktami sprawy lub podjęcie innych czynności istotnych dla reprezentowanego. Sąd podkreślił również, iż oceny tej nie zmienia wskazany przez skarżącą wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. SK 66/19, ponieważ derogowany jego mocą przepis aktu prawnego nie stanowił podstawy zaskarżonego przez skarżącą orzeczenia o kosztach. Postanowienie Sądu Okręgowego wskazano we wniesionej skardze jako ostateczne rozstrzygnięcie, o którym mowa w art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393).

2. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 30 sierpnia 2022 r. skarżąca została wezwana do doręczenia kopii legitymacji adwokackiej poświadczonej za zgodność z oryginałem. Pismem z 6 września 2022 r. (data nadania) skarżąca ustosunkowała się do wskazanego zarządzenia.

3. Kwestionowanemu w skardze przepisowi § 4 ust. 1 Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714, ze zm.; dalej: rozporządzenie) skarżąca zarzuciła, iż stanowiąc podstawę postanowienia Sądu Okręgowego z 11 maja 2022 r. (sygn. akt [...]) doprowadził do naruszenia zasady „równej ochrony własności oraz innych praw majątkowych”, do którego doszło „na poziomie rozporządzenia wydanego bez stosownego upoważnienia ze strony ustawodawcy” (art. 64 ust. 2 w związku z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji). Natomiast przepisowi § 4 ust. 2 rozporządzenia zarzuciła, iż stanowiąc podstawę tego postanowienia doprowadził do naruszenia zasady równej ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Zgodnie z art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, jeżeli skarga nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie jej braków nie jest możliwe, gdy braki te nie zostały usunięte w terminie albo gdy skarga jest oczywiście bezzasadna.

2. Jak stanowi art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, skarga konstytucyjna powinna zawierać wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone. Skarga konstytucyjna jako środek prawny inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym ma bowiem charakter abstrakcyjno-konkretny, gdyż jej wniesienie wymaga wykazania naruszenia prawa podmiotowego i ostatecznego orzeczenia jako środka naruszenia (elementy kontroli konkretnej) oraz niekonstytucyjności podstawy prawnej orzeczenia (element kontroli abstrakcyjnej), a także istnienia związku pomiędzy naruszeniem prawa podmiotowego a pozostałymi przesłankami (zob. wyroki pełnego składu TK z: 17 lipca 2013 r., sygn. SK 9/10, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79; 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz postanowienie pełnego składu TK z 11 czerwca 2008 r., sygn. SK 48/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 93). Jeśli związek ten nie wynika z treści badanej skargi oraz wydanego w sprawie ostatecznego orzeczenia, skarga nie spełnia wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK (zob. postanowienia TK z: 22 maja 2018 r., sygn. Ts 27/17, OTK ZU B/2018, poz. 119; 14 listopada 2019 r., sygn. Ts 13/19, OTK ZU B/2020, poz. 63). W przeciwnym razie żądanie kontroli w trybie skargi konstytucyjnej byłoby oderwane od rozstrzygnięcia kształtującego prawa lub obowiązki skarżącego jako konkretnego, zindywidualizowanego podmiotu (zob. wyrok z 3 czerwca 2020 r., sygn. SK 36/19, OTK ZU A/2020, poz. 23).

Skarżąca zakwestionowała konstytucyjność § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714, ze zm.; dalej: rozporządzenie).

2.1. Pierwszy zakwestionowany przepis (§ 4 ust. 1 rozporządzenia) stanowi jedynie ogólną regułę ustalania opłat w sposób określony w innych przepisach tego rozporządzenia, w wysokości nie wyższej niż przedmiot wartości sporu. Sprawa, w związku z którą wniesiono skargę konstytucyjną, prowadzona była w trybie przepisów prawa postępowania karnego i nie obejmowała wartości przedmiotu sporu. W skardze konstytucyjnej skarżąca nie przedstawiła również bezpośredniego związku zachodzącego między treścią wskazanego wzorca kontroli a zawartym w tym przepisie odesłaniem do rozdziałów 2-4 tego rozporządzenia w zakresie katalogu stawek za poszczególne rodzaje czynności pełnomocnika ustanowionego z urzędu w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych (rozdział 2), karnych i o wykroczenia (rozdział 3) lub w innych sprawach (rozdział 4). Tymczasem kwestionowana norma prawna może zostać poddana kontroli w trybie skargi konstytucyjnej jedynie wówczas, gdy determinuje treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 27/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 84). Naruszenie wolności i praw, o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, powinno mieć bowiem charakter osobisty oraz bezpośredni (zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35). Z tego względu wniesiona skarga konstytucyjna w części, w jakiej kwestionuje konstytucyjność § 4 ust. 1 rozporządzenia, nie spełnia wymogu formalnego wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

2.2. Drugi zakwestionowany przepis (§ 4 ust. 2 rozporządzenia) dotyczy natomiast możliwości ustalenia, po uwzględnieniu okoliczności wskazanych w tym przepisie, opłaty w wysokości wyższej niż wynikająca ze stawek zasadniczych, określonych w rozdziałach 2-4 rozporządzenia, jednak nie wyższych niż 150% ich wartości. Zdaniem skarżącej przepis ten nie uwzględnia zmiany wartości siły nabywczej pieniądza jako elementu określającego adekwatność nakładu pracy adwokata oraz limituje wysokość opłaty należnej adwokatowi

ustanowionemu z urzędu do wysokości 150% opłaty zasadniczej, podczas gdy przepisy dotyczące ustalania górnej granicy wysokości opłaty należnej adwokatowi ustanowionemu z wyboru, przewidują w tożsamy rodzajowo sprawach, stawkę nie wyższą niż 600%. Jednak skarżąca nie wskazała argumentów potwierdzających zasadność ustalenia na jej rzecz opłaty w wysokości wyższej niż 150% podstawowej wartości. Przeciwnie, w uzasadnieniu ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego w sprawie wyjaśniono, że skarżąca nie wykazała, jakich czynności adwokackich podjęła się w toku pełnionych obowiązków obrońcy z urzędu, które uzasadniałyby podniesienie zasądzzonego wynagrodzenia. Dlatego mając na względzie ocenę faktyczną i prawną całokształtu okoliczności sprawy, orzekające w sprawie sądy nie znalazły podstaw do jakiegokolwiek podwyższenia opłaty na rzecz skarżącej. Z treści wydanych w sprawie orzeczeń nie wynika bowiem, by zdaniem orzekających w sprawie sądów, nakład pracy skarżącej jako adwokata zwłaszcza w zakresie, o którym mowa w § 4 ust. 2 rozporządzenia, przemawiał za podwyższeniem opłaty na jej rzecz. Tym bardziej w treści wydanych w sprawie orzeczeń, nie znajduje podstaw zarzut skarżącej, iż zasadnicza wysokość opłat nie może zostać ustalona w stopniu wyższym niż 150% do wysokości 600% jej zasadniczej wartości, ponieważ orzeczenia wydane w sprawie nie opierały się na takich ocenach. Z tego względu wniesiona skarga konstytucyjna w części, w jakiej kwestionuje konstytucyjność § 4 ust. 2 rozporządzenia, nie spełnia wymogu formalnego wynikającego z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK.

3. W tym stanie rzeczy badana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, co zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK stanowi podstawę odmowy nadania jej dalszego biegu.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.